

Agroresursu un
ekonomikas
institūts

BIOLOĢISKĀS LAUKSAIMNIECĪBAS NOZĪME LAUKU ATTĪSTĪBĀ. IESAISTĪTO PERSONU SKATĪJUMS

Armands PUŽULIS, Elita BENGĀ, Agnese HAUKA, Lāsma AĻEKSĒJEVA
LU 78. zinātniskā konference

2/4/2020

Tēmas pieteikums

Kāpēc bioloģiskā saimniekošana ?

Cāļa mūžs 6 nedēļas. Sprostu būri: dzīve uz puses A4 lapas
<http://www.dzd.lv/>

... ievedot noliktavās nesen apstrādātus graudus, iet bojā peles un noliktavā iekļuvušie putni./<https://www.santa.lv/>

Kāpēc lauku attīstībā ?

Vietējais ir tas vārds, kam ir nozīme laukos

Kāpēc plānošanā?

Ar esošo virzību, tendencēm ir par maz – tā ir margināla arī jaunajā LAP projektā

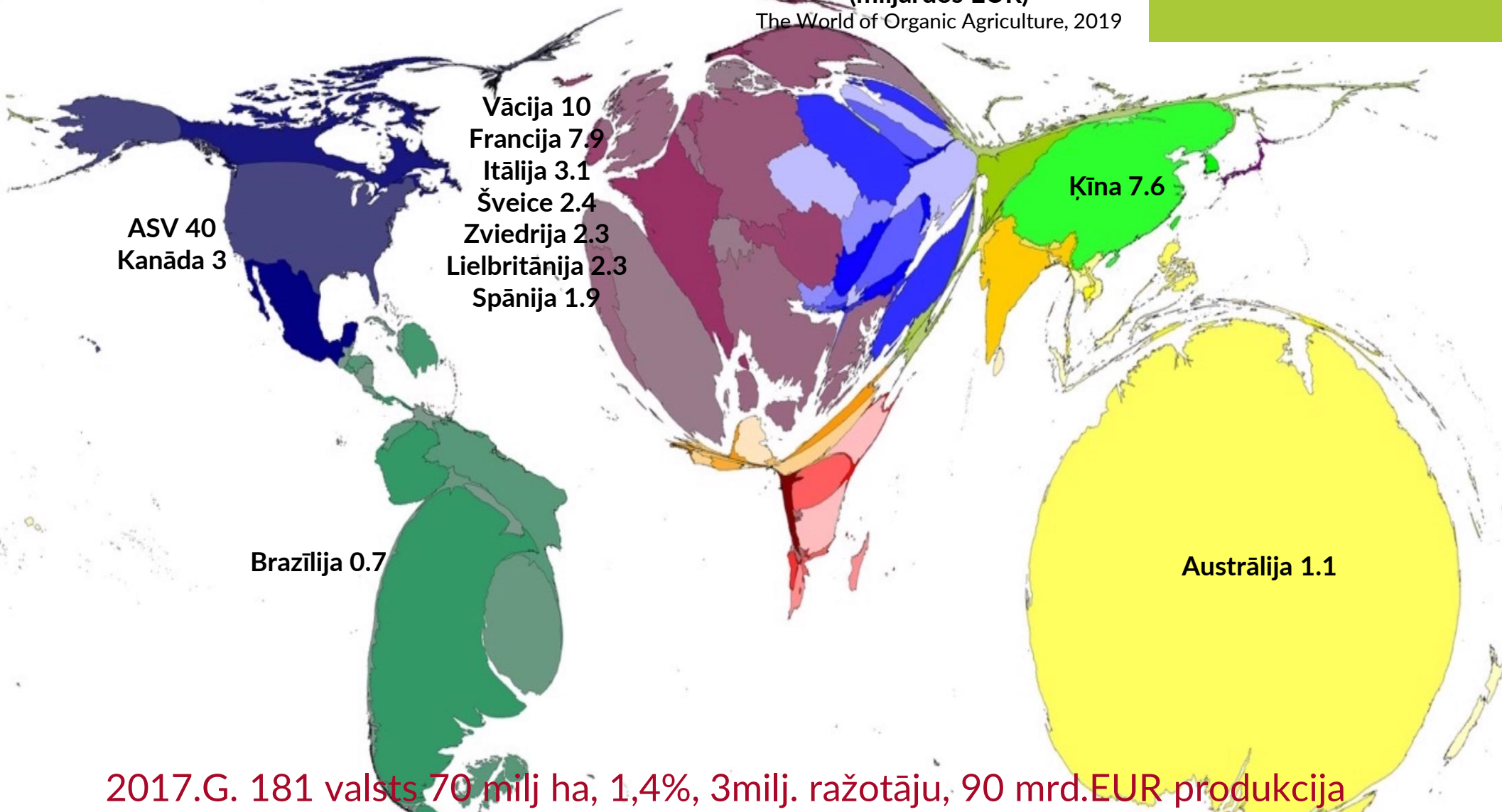
Mūsdienu izplatība

World Map of Organic Agriculture (hectares)

Mazumtirdzniecības apjomi
(miljardos EUR)

The World of Organic Agriculture, 2019

2017.G. 181 valsts 70 milj ha, 1,4%, 3milj. ražotāju, 90 mrd.EUR produkcija
LV 270 tūkst.ha, 14,8%, 4,2 tūkst. ražotāju, 100 milj.EUR produkcija /FiBL, 2019./

Bioloģiskās produkcijas ražotāju un tirgus izmaiņas pasaulē

4

Kopš 1999.gada

bioloģiskās platības pasaulē
pieaugušas par **533%**

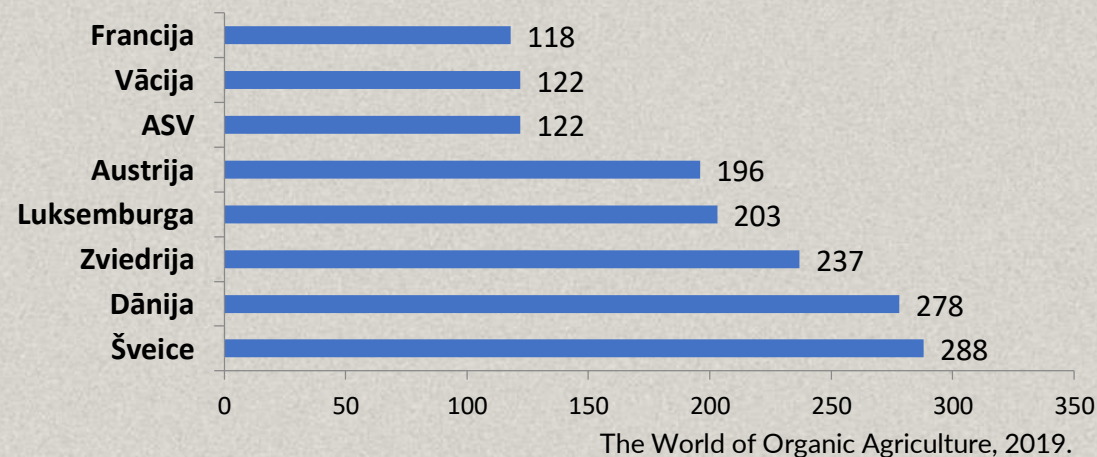
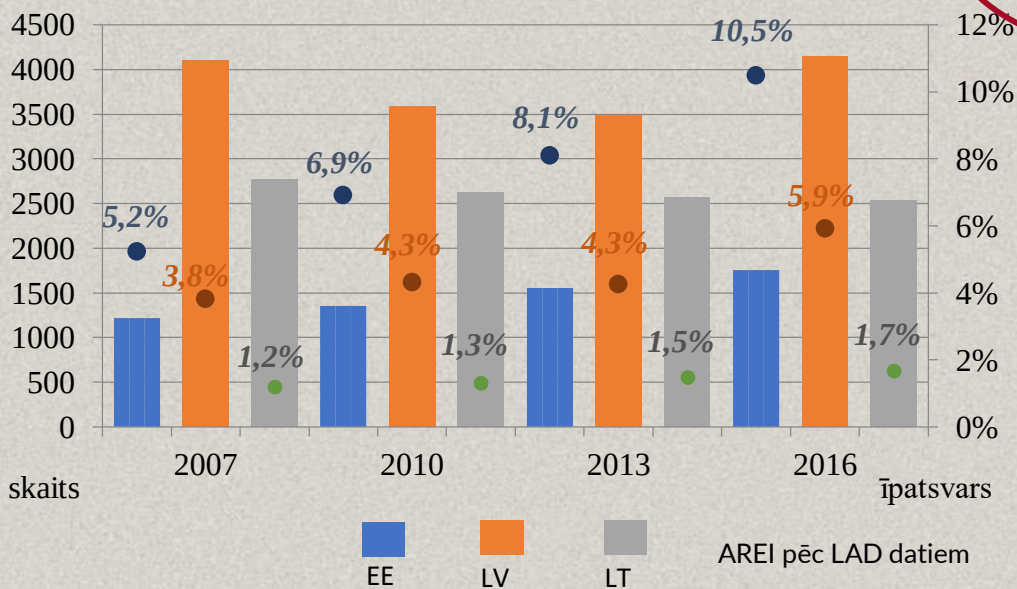
Bioloģiskās produkcijas
ražotāju skaits pieaudzis
par **1333%**

Lielākais
ražotāju skaits ir
**Indijā ar 835
tūkst. saimn.**

Lielākais
patērētājs ir **ASV
ar 40 mrd. EUR**

Lielākie bioloģiskās produkcijas
patērētāji mrd. EUR

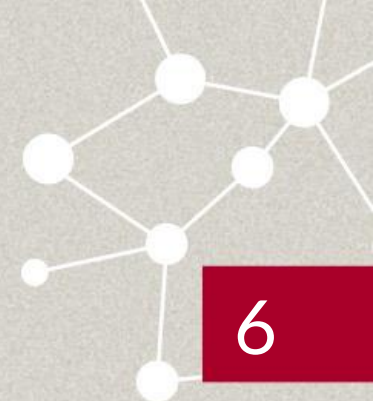
Bioloģiskās produkcijas patēriņš uz
iedzīvotāju (EUR)

Prezentācijas akcenti

1. Bioloģiskās lauksaimniecības izpratne un nozīme
2. Vietas attīstības konteksti
3. Ekonomisko, vides, sociālo un pārvaldības aspektu simbioze
4. Secinājumi un ieteikumi plānošanā

Mērķis un uzdevumi

Raksturot bioloģiskās saimniekošanas lomu lauku attīstības veicināšanā.

Pētījuma uzdevumi:

- izpētīt bioloģisko saimniecību (BLS) daudzfunkcionalitātes un lauku attīstības konteksta teorētiskās atziņas;
- izpētīt BLS viedokli par vajadzībām un attīstības iespējām;
- noskaidrot BLS iespējas vietu attīstībā.

Pieeja, dati

- BLS literatūras studijas,
- BLS aptauja (aptaujušas 380 BLS),
- intervijas ar jomas ekspertiem (11 eksperti),
- Lauku atbalsta dienesta dati.

Kas ir bioloģiskā lauksaimniecība

9

Bioloģiskā lauksaimniecība ir metode, kuras mērķis ir ražot pārtiku, izmantojot dabiskas vielas un procesus.

Apvieno tradicionālās saimniekošanas metodes ar jaunākajiem zinātnes sasniegumiem */EK/*

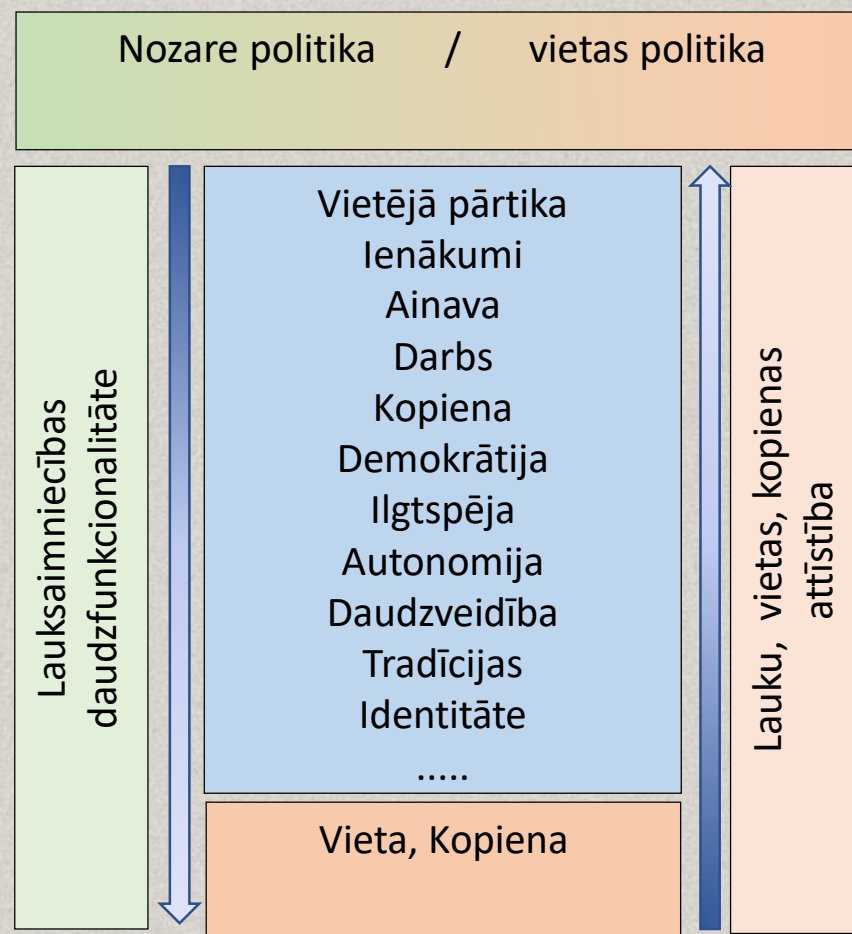
- Atbalsta:
augseka,
zaļmēslojums un komposts,
bioloģiskā kaitēkļu apkarošana,
mehāniskā audzēšana,
dabiskas izcelsmes vielu lietošana.
- Liedz:
sintētiskais mēslojums un pesticīdi,
ģenētiski modificēti organismi,
nanomateriāli,
cilvēku notekūdeņu dūņas,
augu augšanas regulatori,
hormoni un antibiotiku lietošana

Kā bioloģiskā saimniekošana ir saistīta ar vietu

10

- vai lauki ir un cik ir atkarīgi no lauksaimniecības, ja tā, tad Eiropas Lauksaimniecības fonds Lauku attīstībā ir pareizs un atbildība no ZM ir vietā
- Nozares un vietas politika runā par vienu un to pašu, bet būtība ir atšķirīga, kas noved pie atšķirīgiem rezultātiem

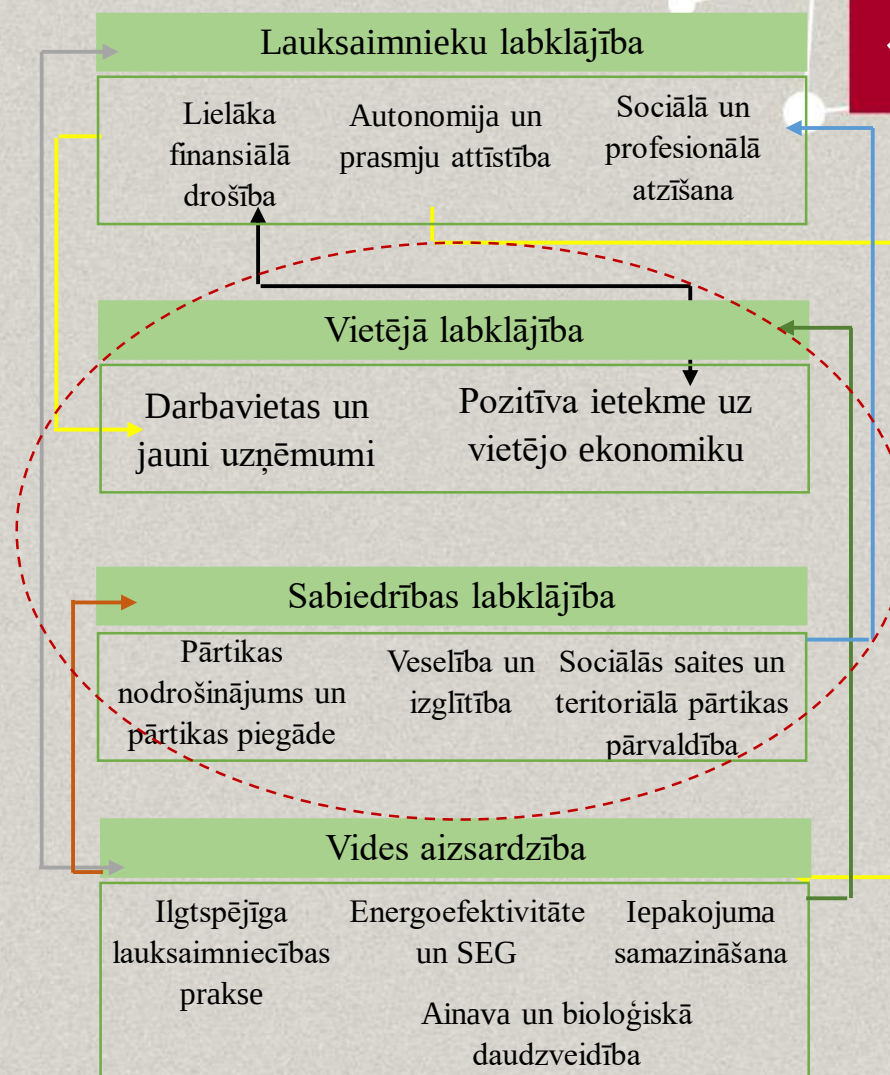

Autoru veidots

Kā bioloģiskā saimniekošana ir saistīta ar vietu

- Caur pārtiku, BLS ekonomiku, veidoto vidi,
- Pārtika nav tikai pārtika, tā ir domāšana, attieksmju maiņa, vietas identitāte...
- «Tu esi tas, ko tu ēd !»

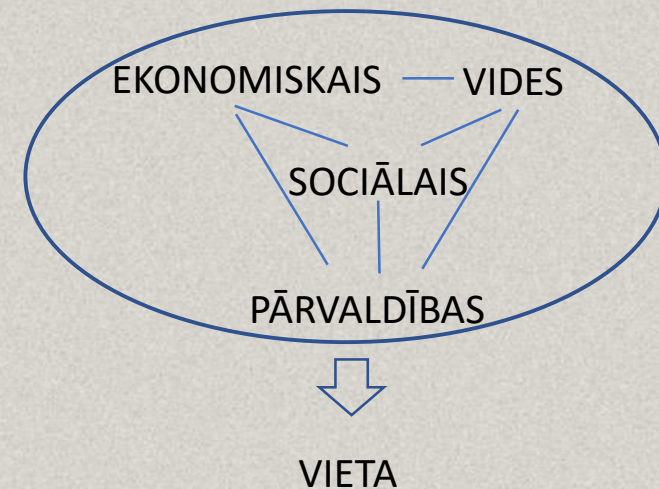

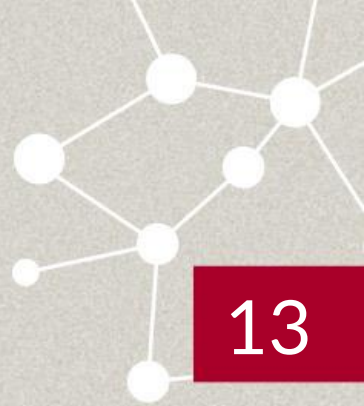
11

Vietas konteksti

- Ilgtspējības komponentes ir nevienlīdzīgas!
- dominē ekonomika,
- maz ir vide,
- tiek ignorēta sociālā,
- pārvaldība ir maz orientēta uz vietu

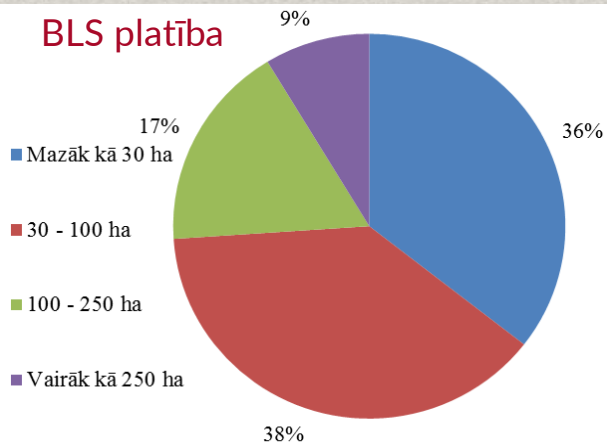
Ekonomiskais konteksts

- Dominējošais marginālās, nišas produkcijas skatījums
- Mazs, neekonomisks, nepierādāmais labums, vērā neņemtais un neņemamais labums
- «Meinstrīms» – efektivitāte, kas balstās uz ieguldījumu augstāku atdevi, rādītāji, orientācija uz peļņu, eksportu: nav saistīti ar vietu un attīstību
- Nozares lielo ražotāju lobijs, ES vājā politika mazo atbalstam
- ES skata BLS kā noteiktas patērētāju grupas pieprasīto produktu nodrošinātāju, /ES regula 834/2007/citiem ir izvēle?

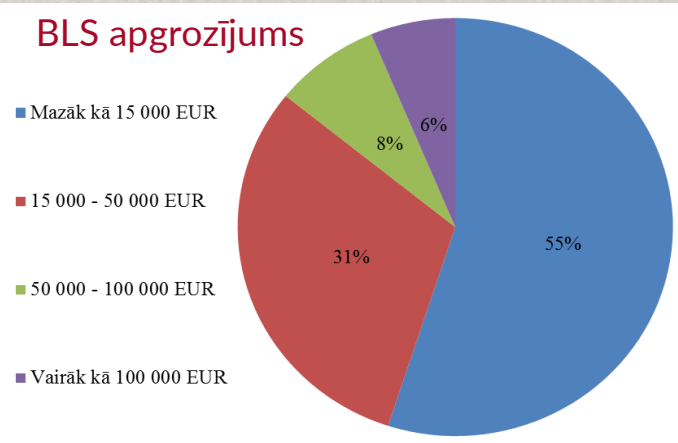

BLS ekonomiskais profils – aptauja

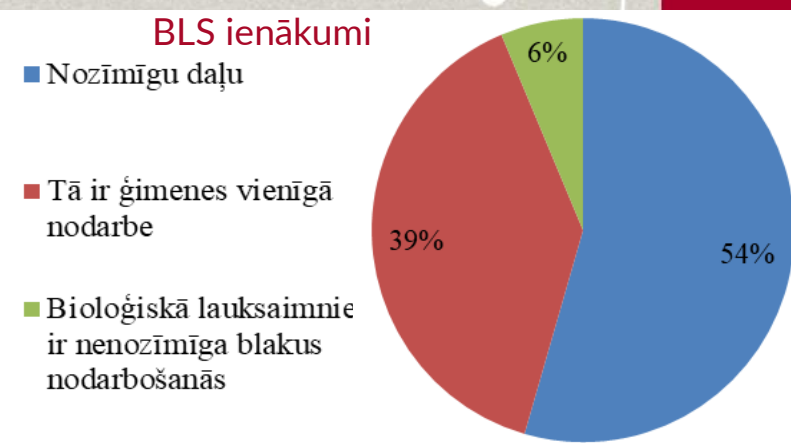
BLS platība

BLS apgrozījums

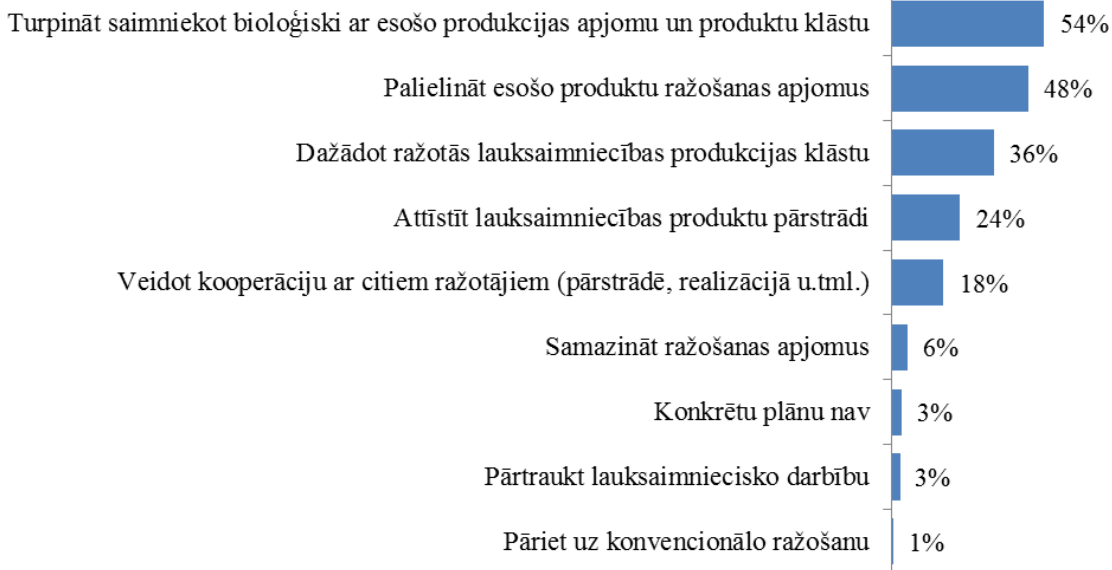

BLS ienākumi

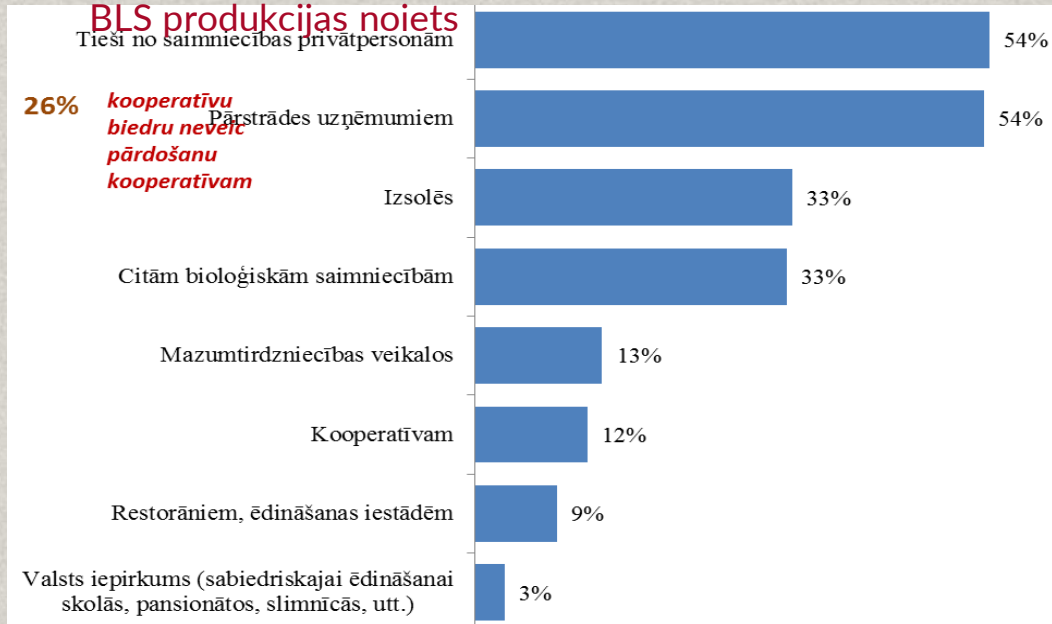

BLS – mazas, ar nelielu apgrozījumu, ar izteiktu vēlmi turpināt bioloģisko nodarbi, daudzveidīgu produkcijas noietu, kas ne vienmēr orientēta uz vietējo tirgu

BLS attīstības ieceres

BLS produkcijas noiets

Vides konteksts

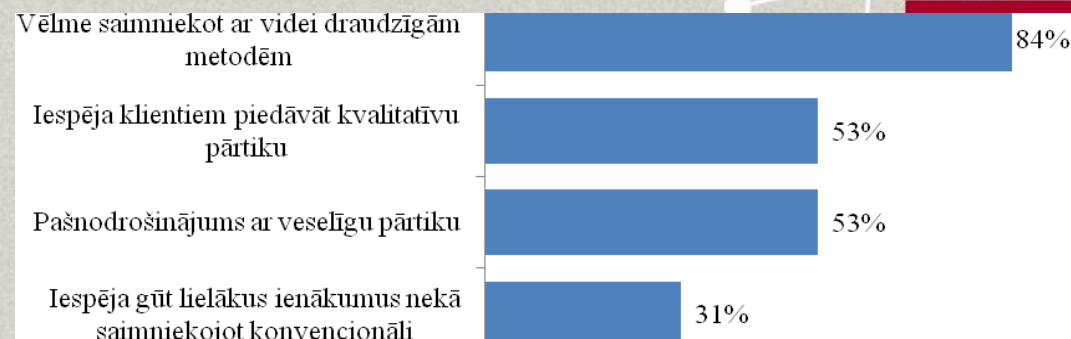
- Teorētiski pierādītā savietojums ar LV reāli pierādāmo. LV nav pierādīta BLS labvēlīgā loma vides aspektos
- Vides rādītāju savietojums ar ekonomiskajiem, ekonomisko pamatojumu dominances apstākļos
- Vides politika un lauksaimniecības politika vajadzība pēc dziļākas integrācijas

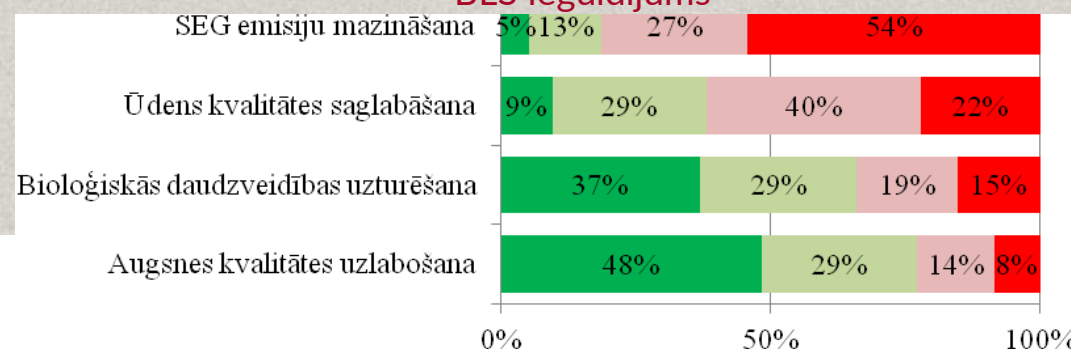
BLS vides profils - aptauja

- BLS ir uz vidi motivēta uzsākot saimniekošanu ar videi draudzīgām metodēm, ieguldījuma augsnes kvalitātes uzlabošanā un bioloģiskajā daudzveidībā, ar izteiktu trūkumu ieguldījumiem augsnes auglības uzlabošanā

BLS uzsākšanas motivācija

BLS ieguldījums

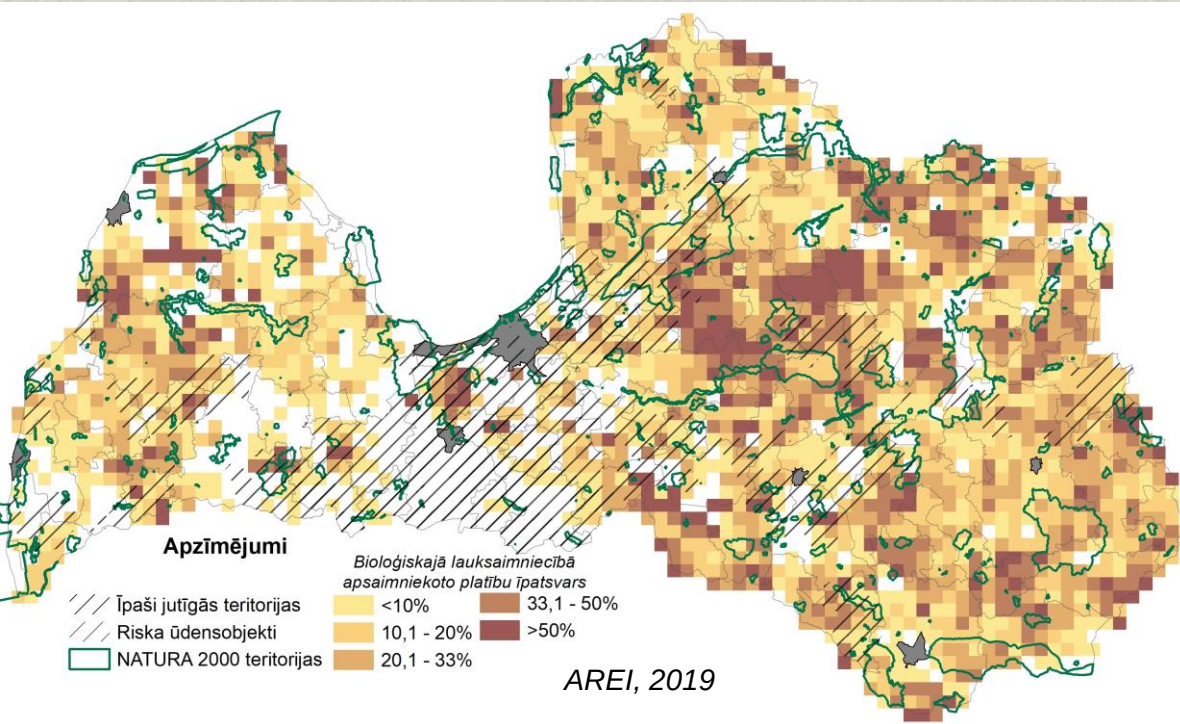

■ Vislielākais ieguldījums ■ Lielāks ieguldījums
■ Mazāks ieguldījums ■ Vismazākais ieguldījums

BLS vides nepieciešamības

- BLS nav orientētas uz īpaši jutīgajām teritorijām (ĪJT)

Sociālais konteksts

17

- Daļēja ignorance, tā ir cita dimensija, ko neskata definējot lauksaimniecības mērķus
- Vietas sociālie rādītāji – ienākumi, darba vietas, pakalpojumi, vienlīdzība, sociālais kapitāls ,,,,, politikā nav orientēti uz vietu vai kopienu, bet gan uz BLS un valsts kopējiem rādītājiem.
- Daļa no tiem netiek ietverta politikā. Piemēram, uzticēšanās , sadarbības veicināšana vai arī esošie pasākumi ir formāli
- Vietējās varas ne vienmēr ir ieinteresētas šo jautājumu risināšanā (pašvaldības, LEADER VRG)

BLS sociālais profils - aptauja

Tuvākajā apkaimē nav piemērota kooperatīva 55%

BLS iesaiste kooperācijā

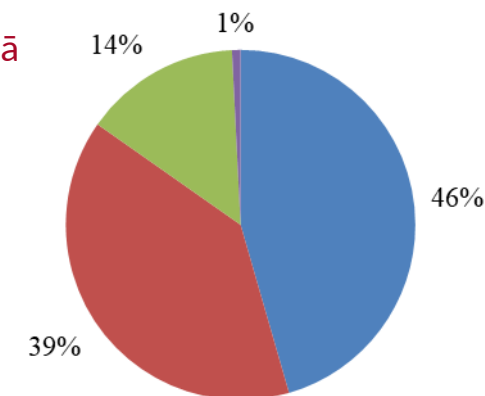
Nav skaidrs ieguvums no kooperācijas 28%

Nav vajadzības - tāpat var sekmīgi darboties 21%

Nav uzticības - drošāk saimniekot atsevišķi 17%

BLS iesaiste kopienā

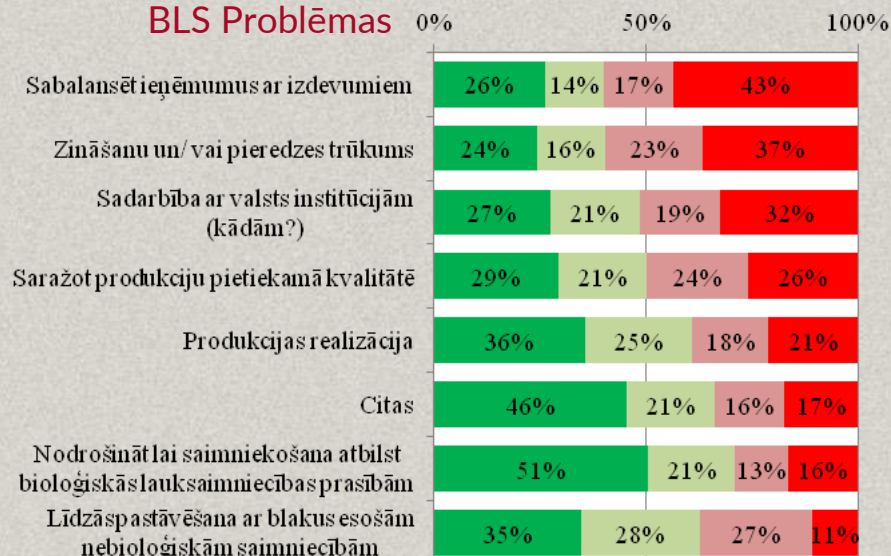
■ Maznozīmīga
■ Nozīmīga
■ Neiesaistos
■ Nav atbildes

- BLS ir individuāla, maz orientēta uz lokālu sadarbību, ar raksturīgu zināšanu un prasmju trūkumu dažādās jomās

- Precīzākai profilēšanai būtu veicami papildus pētījumi

BLS Problēmas

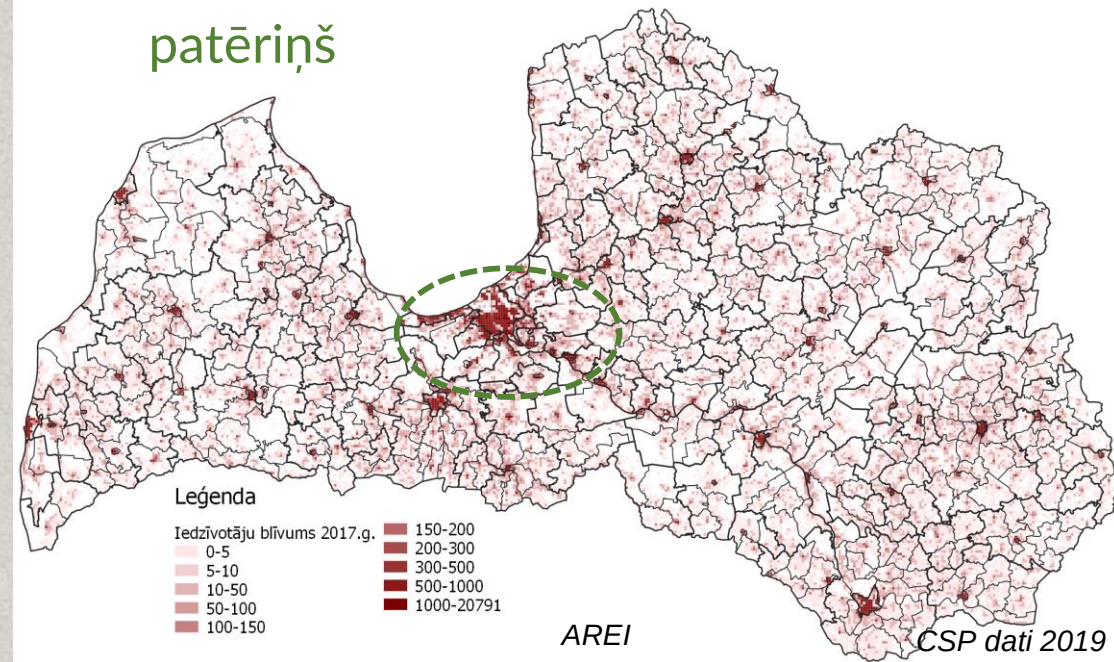
■ Neredzu problēmu
■ Maznozīmīga
■ Vidēji nozīmīga
■ Nozīmīga

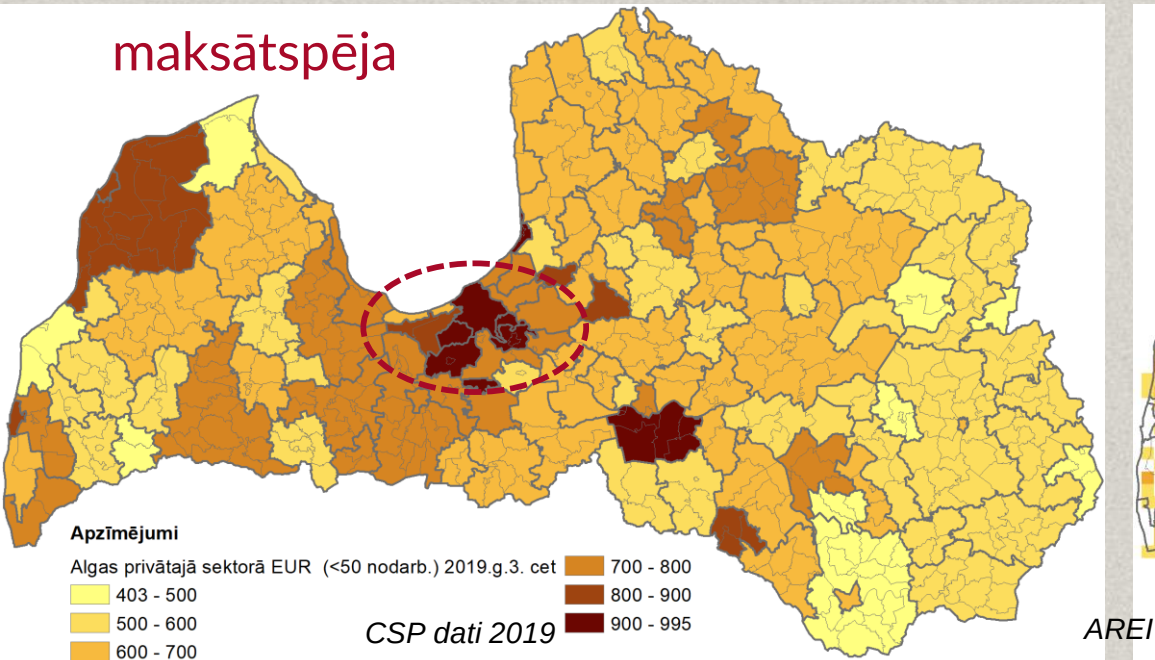
Patērētāja / vietas vajadzības

- Maz pētījumu
- Maz izglītības un izpratnes
- Pirktspēja – BLS ir vairāk tur, kur ir zemāka pirktspēja /vājāka saistība ar vietu/
- Teritorijas ar mazāku iedzīvotāju blīvumu /tālu tirgus/

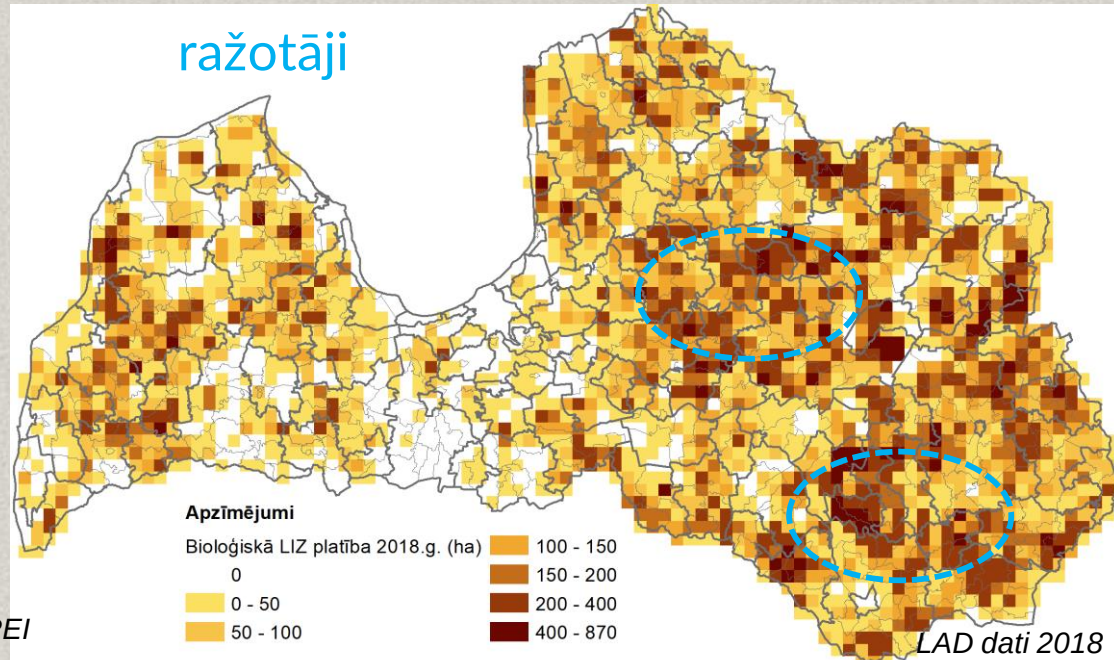
patēriņš

maksātspēja

ražotāji

Ko dod BLS – teorija un prakse LV

Teorētiski kopiena iegūst:

- darba vietas,
- papildus ienākumus,
- daudznozaru ilgtspējīgu saimniekošanu,
- saglabā iedzīvotājus,
- tīrāku, bioloģiski daudzveidīgāku vidi,
- rada veselīgāku pārtiku,
- spēcīgāku vietas identitāti, zināšanu pārmantojamību,
- savstarpējo uzticēšanos,
- tradīcijas

LV raksturīgs:

- Salīdzinoši maza iesaiste vietējās kopienās,
- kooperācijā,
- maza nodarbinātība,
- augsta atkarība no ES maksājumiem,
- Salīdzinoši maza iesaiste pārstrādē, tūrisma aktivitātēs,
- ir raksturīga neuzticēšanās,
- nav izteiktas tradīcijas,
- trūkst zināšanu

Secinājumi, ieteikumi plānošanai

21

- Kompleksa BLS politika:
- atbalsta mehānismi
- nodokļu politika,
- piegāžu ķēdes,
- iepirkumu regulējums
- vietējās sadarbības formas
- sabiedriskā doma
- izglītošana.
- Bioloģiskās saimniekošanas attīstības veicināšana ir starpnozaru konteksti:
- vairāku ministriju kopdarba rezultāts.

Secinājumi, ieteikumi plānošanai

22

- Plānošanas regulējumā jāparedz nodalīt un veidot **buferzonas** starp bioloģisko un konvencionālo saimniekošanu.
- Plānojumos būtu veicināma potenciālo **teritoriju rezervēšana BLS**, nosakot atbilstošu regulējumu.
- Pašlaik bioloģiskā saimniekošana ir attīstības sākuma posmā.
- BLS var dot nozīmīgu ieguldījumu lauku un vietējās kopienas attīstībā, veidojot atbalstošu politiku.

Pētījums daļēji balstās uz AREI 2019. gada ziņojumu:
LAP 2014-2020 atbalsta ietekme uz bioloģiskās lauksaimniecības attīstību

Paldies!

armands.puzulis@arei.lv

www.arei.lv

